

Obsah

	str.	m.č.
Předmluva k 1. vydání	V	
Předmluva k 2. vydání	VI	
Předmluva k 3. vydání	VII	
Předmluva ke 4. vydání.....	VIII	
Autoři jednotlivých kapitol	IX	
O autorech	XI	
Způsob citace judikatury	XIX	
Přehled obsahu	XXI	
Seznam použitých zkratk	XXXV	

Kapitola I. Předmět práva sociálního zabezpečení	1	
Oddíl 1. Pojem sociálního zabezpečení	1	1
Oddíl 2. Cíle soudobého sociálního zabezpečení.....	8	17
Oddíl 3. Obsah sociálního zabezpečení	14	23
Oddíl 4. Předmět práva sociálního zabezpečení	20	34
Oddíl 5. Systém práva sociálního zabezpečení v České republice	23	40

Kapitola II. Vznik a vývoj práva sociálního zabezpečení	25	
Oddíl 1. Kořeny sociálního zabezpečení.....	25	41
Oddíl 2. Vznik a vývoj moderních forem sociálního zabezpečení	28	47
Oddíl 3. Vývoj sociálního zabezpečení v období let 1918–1938.....	30	50
Oddíl 4. Vývoj sociálního zabezpečení v období let 1939–1945.....	32	54
Oddíl 5. Vývoj sociálního zabezpečení v období let 1946–1948.....	32	55
Oddíl 6. Vývoj sociálního zabezpečení v období let 1949–1989.....	33	55
Oddíl 7. Sociální zabezpečení po roce 1989	34	56

	str.	m.č.
Kapitola III. Prameny práva sociálního zabezpečení	37	
Oddíl 1. Vymezení pojmu	37	58
Oddíl 2. Právo na sociální zabezpečení.....	39	60
Oddíl 3. Právní předpisy sociálního zabezpečení	40	61
Oddíl 4. Působnost práva sociálního zabezpečení	41	62
Oddíl 5. Interpretace práva sociálního zabezpečení.....	42	63
Oddíl 6. Aplikace práva sociálního zabezpečení a možnost použití analogie.....	44	64
 Kapitola IV. Lidská práva a činnost mezinárodních organizací v sociálním zabezpečení	 47	
Oddíl 1. Pojetí lidských práv.....	47	68
Oddíl 2. Vývoj a internacionalizace lidských práv	48	69
Oddíl 3. Mezinárodní organizace působící v oblasti sociálního zabezpečení a jejich dokumenty	49	70
3.1. Organizace spojených národů	49	70
3.2. Rada Evropy	53	77
3.3. Evropská společenství	56	83
3.4. Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD)....	61	87
3.5. Mezinárodní asociace sociálního zabezpečení (MASZ)	61	88
 Kapitola V. Vztah českého práva sociálního zabezpečení k právu Evropské unie	 63	
Oddíl 1. Obecně	64	89
Oddíl 2. Koordinace národních systémů sociálního zabezpečení	65	93
Oddíl 3. Základní principy koordinace a její rozsah	68	95
Oddíl 4. České právo sociálního zabezpečení po vstupu do Evropské unie.....	70	101
 Kapitola VI. Právní skutečnosti a právní vztahy v sociálním zabezpečení	 77	
Oddíl 1. Vymezení pojmu právní skutečnosti	77	108
Oddíl 2. Sociální události a jejich členění.....	79	111
Oddíl 3. Základní sociální události v právu sociálního zabezpečení.....	81	116
3.1. Nemoc (porucha zdraví)	81	116
3.2. Pracovní neschopnost	82	117
3.3. Dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav	83	119
3.4. Invalidita	84	120

	str.	m.č.
3.5. Těhotenství a mateřství	84	121
3.6. Nezaopatřenost dítěte	85	124
3.7. Dosažení určitého věku	87	129
3.8. Smrt	88	131
3.9. Nedostatečný příjem	89	133
3.10. Pracovní úraz a nemoc z povolání	90	135
Oddíl 4. Vymezení právních vztahů sociálního zabezpečení	91	137
Oddíl 5. Druhy právních vztahů sociálního zabezpečení	92	138
Oddíl 6. Subjekty právních vztahů sociálního zabezpečení	94	144
6.1. Způsobilost k právům a povinnostem	95	145
6.2. Způsobilost k právním úkonům	97	147
Oddíl 7. Obsah právních vztahů sociálního zabezpečení	98	148
Oddíl 8. Objekt právních vztahů sociálního zabezpečení	99	149

Kapitola VII. Odpovědnost v sociálním zabezpečení 101

Oddíl 1. Vymezení odpovědnosti	101	150
Oddíl 2. Předpoklady vzniku odpovědnosti	103	153
Oddíl 3. Druhy odpovědnosti	104	154
3.1. Odpovědnost za nezaplacení pojistného	104	154
3.2. Odpovědnost za přeplatek na dávce sociálního zabezpečení	105	157
3.2.1. Subjektivní odpovědnost	106	158
3.2.2. Objektivní odpovědnost	107	159

Kapitola VIII. Financování sociálního zabezpečení 109

Oddíl 1. Obecné principy a modely řešení	109	162
Oddíl 2. Financování zdravotnictví a zdravotní péče	116	170
2.1. Stručně k vývoji péče o zdraví ve 2. polovině XX. století	116	170
2.2. Zdravotní pojištění jako způsob financování zdravotní péče – pojem a význam	117	171
2.3. Rozsah a podmínky poskytování zdravotní péče a způsob její úhrady	119	174
2.4. Přehled české právní úpravy poskytování a financování zdravotní péče	120	175
Oddíl 3. Financování sociálního pojištění	123	176
3.1. Zdroje financování	123	176
3.2. Pojistné	126	179
3.2.1. Poplatníci	127	179
3.2.2. Výše pojistného	128	180
3.2.2.1. Vyměřovací základ	128	181
3.2.2.2. Rozhodné období	129	182
3.2.2.3. Procentní sazby	129	183

	str.	m.č.
3.2.3. Výběr pojistného	130	184
3.2.4. Povinnosti a sankce	130	185
3.2.4.1. Sankce vůči poplatníkům	131	185
a) Penále	131	186
b) Přírážka k pojistnému	131	187
c) Pokuty	131	188
3.2.4.2. Sankce vůči správám sociálního zabezpečení	131	188
3.2.5. Některé společné informace	132	188
Oddíl 4. Financování státní sociální podpory	132	188
Oddíl 5. Financování sociální pomoci	132	189
Kapitola IX. Zdravotní pojištění	137	
Oddíl 1. Základní principy veřejného zdravotního pojištění	137	191
Oddíl 2. Osobní a věcný rozsah veřejného zdravotního pojištění	139	192
Oddíl 3. Pojistné na veřejné zdravotní pojištění	142	195
Oddíl 4. Institucionální zajištění veřejného zdravotního pojištění	145	199
Oddíl 5. Způsob a formy poskytování a úhrady zdravotní péče	147	200
Oddíl 6. Druhy zdravotních pojišťoven a jejich organizační struktura	148	202
Kapitola X. Nemocenské pojištění	151	
Oddíl 1. Obecně	151	203
1.1. Účast na nemocenském pojištění	152	204
1.1.1. Občané, kteří nejsou účastni nemocenského pojištění	154	205
1.1.2. Výkon několika činností	154	205
1.2. Pojistný poměr	155	206
1.3. Ochranná lhůta	156	208
Oddíl 2. Dávky z důvodu nemoci a mateřství.....	157	210
2.1. Nemocenské	157	210
2.1.1. Podmínky nároku na nemocenské	157	210
2.1.2. Poskytování nemocenského	158	210
2.1.3. Započitatelný příjem	158	211
2.1.4. Výše a výpočet nemocenského	159	212
2.1.5. Podpůrní doba	160	214
2.2. Podpora při ošetřování člena rodiny	161	216
2.3. Vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství	162	217
2.4. Peněžité pomoc v mateřství	163	219
Oddíl 3. Společná ustanovení o nárocích z nemocenského pojištění zaměstnanců	167	222

	str.	m.č.
3.1. Rodinní příslušníci	167	222
3.2. Nároky při několika zaměstnáních	168	223
3.3. Vyloučení nároku na nemocenské	168	224
3.4. Promlčení dávek	169	224
3.5. Výplata dávek nemocenského pojištění a přechod nároku na výplatu dávky	169	225
3.6. Změna a vrácení dávek	171	226
3.7. Vynětí z daňové povinnosti	172	226
Oddíl 4. Nemocenské pojištění osob samostatně výdělečně činných.....	172	227
4.1. Nemocenské	172	227
4.2. Peněžité pomoci v mateřství	173	228
Oddíl 5. Nároky zaměstnanců ve vazbě a v souvislosti s výkonem trestu odnětí svobody	174	230
5.1. Vazba	174	230
5.2. Výkon trestu odnětí svobody	174	231
Oddíl 6. Odchylné úpravy nemocenského pojištění pro některé skupiny zaměstnanců	175	231
Oddíl 7. Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění	175	232
7.1. Principy nové právní úpravy.....	176	232
7.2. Změny zákona o nemocenském pojištění	177	233
Kapitola XI. Úrazové pojištění	179	
Oddíl 1. Obecná informace o systému	179	237
Oddíl 2. Stručný historický přehled právní úpravy.....	180	238
Oddíl 3. Vymezení pojmu pracovního úrazu a nemoci z povolání	182	239
Oddíl 4. Zákonné pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu..	184	240
Oddíl 5. Odpovědnost zaměstnavatele za škodu způsobenou pracovním úrazem nebo nemocí z povolání	184	241
Oddíl 6. Odškodňování úrazů a nemocí z povolání ve státní službě ..	188	244
Oddíl 7. Odchylky pro některé skupiny fyzických osob.....	188	244
Oddíl 8. Předpoklady vzniku odpovědnosti zaměstnavatele za škodu.....	189	244
Oddíl 9. Nová právní úprava úrazového pojištění zaměstnanců.....	190	245
Kapitola XII. Důchodové pojištění	195	
Oddíl 1. Základní principy důchodového pojištění.....	195	250
Oddíl 2. Pojmy	198	254
2.1. Základní pojmy	198	254
2.1.1. Důchody	199	255
2.1.2. Doba pojištění	199	256
2.1.2.1. Povinná účast na důchodovém pojištění	200	257

	str.	m.č.
2.1.2.2. Dobrovolná účast na důchodovém pojištění	200	258
2.1.2.3. Doby zaměstnání	201	259
2.1.2.4. Náhradní doba pojištění	201	259
2.1.2.5. Náhradní doby	202	260
2.1.3. Výpočtový základ	202	260
2.2. Další pojmy	202	260
2.2.1. Dítě	202	261
2.2.2. Osoby blízké	203	263
2.2.3. Pracovní úraz a nemoc z povolání	203	264
2.2.4. Dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav	204	265
2.2.5. Výdělečná činnost	204	265
Oddíl 3. Způsob výpočtu důchodu	204	266
3.1. Obsah dávkové formule	205	269
3.1.1. Vyměřovací základ	205	270
3.1.2. Koeficient nárůstu všeobecného vyměřovacího základu; přepočítací koeficient	206	271
3.1.3. Roční vyměřovací základ	206	272
3.1.4. Rozhodné období	206	273
3.1.5. Vyloučené doby	207	274
3.1.6. Osobní vyměřovací základ	207	275
3.1.7. Redukční hranice	207	276
3.1.8. Výpočtový základ	208	277
3.1.9. Zachovaný výpočtový základ	208	277
3.2. Pravidla dynamizace	209	277
3.2.1. Dynamizace výpočtových prvků	209	278
3.2.2. Dynamizace vyplácených důchodů	210	280
3.3. Tzv. srovnávací výpočet	210	281
Oddíl 4. Starobní důchod	210	282
4.1. Účel a charakteristika	211	282
4.2. Typy starobních důchodů	211	283
4.3. Vznik nároku, jeho trvání a zánik	212	283
4.3.1. Podmínky nároku	212	284
4.3.1.1. Věková podmínka	213	285
4.3.1.2. Podmínka potřebné doby pojištění	214	286
4.3.1.3. Zvláštní podmínky pro předčasné starobní důchody	214	287
a) Dočasně snížený předčasný starobní důchod	214	288
b) Trvale snížený předčasný starobní důchod	215	288
4.3.2. Trvání nároku a jeho zánik	215	288
4.4. Výše důchodu	215	289
4.4.1. Procentní sazba za dobu pojištění před vznikem nároku na důchod	215	290
4.4.2. Procentní sazba za dobu výdělečné činnosti po vzniku nároku na důchod	216	290

	str.	m.č.
4.4.3. Záporná procentní sazba za dobu předčasnosti	216	291
4.4.3.1. Dočasně snížený předčasný starobní důchod	216	292
4.4.3.2. Trvale snížený předčasný starobní důchod	217	293
4.5. Výplata důchodu při další výdělečné činnosti	217	293
4.5.1. Řádný starobní důchod	217	293
4.5.2. Předčasné starobní důchody	218	294
Oddíl 5. Dávky podmíněné dlouhodobě nepříznivým zdravotním stavem	218	295
5.1. Účel a charakteristika	218	295
5.1.1. Pojem dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu	219	296
5.1.2. Pojem, koncepce a zákonné vymezení invalidity	220	297
5.1.3. Exkurz: Koncepce invalidity v navržené důchodové reformě	226	299
5.1.4. Posuzování dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu a invalidity lékařskou posudkovou službou	227	300
5.2. Druhy dávek podmíněných invaliditou	229	302
5.3. Podmínky nároku na plný a částečný invalidní důchod	230	303
5.3.1. Plný invalidní důchod	230	303
5.3.2. Částečný invalidní důchod	231	306
5.4. Výše plného a částečného invalidního důchodu a jejich výplata	232	307
5.4.1. Plný invalidní důchod	232	307
5.4.2. Částečný invalidní důchod	233	308
5.5. Výplata plného a částečného invalidního důchodu při výdělečné činnosti	233	308
Oddíl 6. Důchody pozůstalých	234	309
6.1. Účel a charakteristika	234	309
6.2. Druhy dávek	237	310
6.3. Podmínky nároku, jeho trvání a zánik	237	311
6.4. Výše dávek	239	315
Oddíl 7. Souběh nároků na důchody a na jejich výplatu	240	315
7.1. Konkurence nároků	240	315
7.2. Přípustnost souběhu nároků	240	316
Oddíl 8. Zvyšování důchodů	241	317
Kapitola XIII. Státní sociální podpora	247	
Oddíl 1. Pojem státní sociální podpory	247	319
Oddíl 2. Nárok na dávky státní sociální podpory	251	323
Oddíl 3. Životní a existenční minimum	255	329
Oddíl 4. Dávky státní sociální podpory	258	331
4.1. Dávky závislé na příjmu	258	331
4.1.1. Přídavek na dítě	258	331
4.1.2. Sociální příspěvek	258	332

	str.	m.č.
4.1.3. Příspěvek na bydlení	260	334
4.2. Dávky nezávislé na příjmu	262	336
4.2.1. Rodičovský příspěvek	262	336
4.2.2. Dávky péstounské péče	268	339
4.2.3. Porodné	271	347
4.2.4. Pohřebné	271	348
Oddíl 5. Nárok na dávky státní sociální podpory a jejich výplatu	272	350
Kapitola XIV. Sociální pomoc	279	
Oddíl 1. K pojmům sociální pomoci a sociální péče	279	358
Oddíl 2. Stručný přehled historického vývoje právní úpravy	281	359
Oddíl 3. Dávky sociální péče	284	363
Oddíl 4. Pomoc v hmotné nouzi	286	365
4.1. Okruh oprávněných osob	287	367
4.2. Příspěvek na živobytí	289	369
4.3. Doplatek na bydlení	290	370
4.4. Mimořádná okamžitá pomoc	290	371
4.5. Některé zvláštnosti procesu v pomoci v hmotné nouzi	292	372
Oddíl 5. Sociální služby	293	373
5.1. Příspěvek na péči	294	374
5.2. Sociální služby a jejich kategorizace	296	375
5.3. Smlouva o poskytování sociálních služeb	299	376
5.4. Registrace poskytovatelů sociálních služeb a inspekce poskytování sociálních služeb	299	377
5.5. Předpoklady pro výkon povolání sociálního pracovníka a pracovníka v sociálních službách	301	378
5.6. Právní zakotvení financování sociálních služeb	302	380
Oddíl 6. Stručné hodnocení nové právní úpravy	304	381
Kapitola XV. Doplnkové důchodové systémy	305	
Oddíl 1. Charakteristika doplnkových důchodových systémů	305	382
Oddíl 2. Vývoj doplnkových důchodových systémů v České republice	309	386
Oddíl 3. Penzijní připojištění se státním příspěvkem	311	388
3.1. Právní úprava a základní charakteristika	311	388
3.2. Vývoj penzijního připojištění	313	392
3.3. Penzijní fondy	315	394
3.4. Zásady účasti na penzijním připojištění	316	396
3.5. Penzijní plán	317	397
3.6. Nároky účastníků penzijního připojištění	318	399

	str.	m.č.
3.7. Příspěvky na penzijní připojištění	320	405
3.8. Účast zaměstnavatelů na penzijním připojištění	321	406
Oddíl 4. Činnost zahraničních institucí zaměstnaneckého penzijního pojištění v České republice	323	407

Kapitola XVI. Organizační uspořádání a řízení

v sociálním zabezpečení 325

Oddíl 1. Organizační uspořádání jednotlivých odvětví sociálního zabezpečení.....	325	410
1.1. Organizační uspořádání nemocenského, důchodového a úrazového pojištění	327	414
1.2. Organizační uspořádání veřejného zdravotního pojištění	332	427
1.3. Organizační uspořádání státní sociální podpory	333	428
1.4. Organizační uspořádání při poskytování sociální pomoci	334	431
Oddíl 2. Řízení ve věcech sociálního zabezpečení	335	433
2.1. Řízení ve věcech nemocenského pojištění	336	434
2.2. Přechod z pracovní neschopnosti do plné (částečné) invalidity	339	441
2.3. Řízení ve věcech důchodového pojištění	340	443
2.4. Řízení ve věcech úrazového pojištění zaměstnanců	343	451
2.5. Řízení ve věcech pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti	343	452
2.6. Řízení ve veřejném zdravotním pojištění	345	456
2.7. Řízení ve věcech státní sociální podpory	346	459
2.8. Řízení ve věcech sociální pomoci	349	467
2.9. Soudní přezkum rozhodnutí ve věcech sociálního zabezpečení	352	474
2.9.1. Předpoklady a průběh soudního přezkumu ve věcech sociálního zabezpečení	352	475
2.9.2. Vyloučení soudního přezkumu ve věcech sociálního zabezpečení	355	481

Seznam použité literatury 357

Věcný rejstřík 361